

Ս. ԳՐԱԿԱՆ

ՕՏԱՐԱԿԱՆԸ

ՏԱՃԱՐԸ

Յետոյ իր աշակերտներուն հետ, արեւելեան դռնէն մտաւ Տաճարի հրապարակը: Փարիսեցիներ, Սաղաւկեցիներ և Օրինաց Դպիրներ, իրենց լայնաքղանցք պատմականներով և խոյրերով, որոնց մագաղաթէ տպարօշին վրայ պատուիրաններ կային գրուած, զիմուարեցին ախտաւորներու այս փոքրիկ խումբը սաղմոսերգութիւններով, ինչպէս սովորութիւն էր ընել նման պարագաներուն:

Տաճարն իր ընդարձակ բակերով և կամարակապ սրահներովը շքեղ էր ու գեղեցիկ, որ ազօթալայր մը ըլլալէ վերջ, կը ծառայէր իրրեւ դատարան և ժողովալայր Սենեդրիանի նիստերուն, ինչպէս նաեւ լսարան, ուր կրօնական վէճեր և ընկերային հարցեր կը լուծուէին:

Ամէն առաւօտ, մասնաւորապէս օրերուն, կը մտնէին զոհերը, անոնց արիւնով սրբադործելու սրբարանը: Կը պատրաստուէին կրակն ու բազարջ հացը, կը մաքրուէին սրբադան անոթները և կը ծխուէին անուշաբոյր խոտերը: Երբ ամէն ինչ պատրաստ ըլլար, կը հնչէին փողերը, ապա կը բացուէին սրբալայրին հսկայ դարպասները ժողովուրդին առջև: Յետոյ կը կազմուէր կրօնական թափօրը, որ սաղմոսներու երգեցողութեամբ կը յառաջանար սիւնաշարքերու ընդմէջէն, տաւիղներու և ծնծղաներու ընկերակցութեամբ:

Քիչ մը հեռու, հեթանոսաց գաւիթին մէջ, կը սկսէր առուծախը զոհի կենդանիներուն, սուրբ գրոց գալարներուն և խոտերուն: Այս բոլորին կազար խառնելի լուծաշափոխներուն ազմուկը, իրական Բաբելոնի մը վերածելով կրօնական այս միջնաբերդը, որուն շուրջ գիշեր ու ցերեկ շրջան կ'ընէր հաղմէական գինեալ պահակներու գունդը, պաշտպանելու, բայց մասնաւորապէս հսկելու Տաճարի անցու-գարծիւնը:

Օտարականը նայեցաւ Տաճարը լեցնող մարդերու ալիքած ծովուն և ուղղակեցաւ գէպի հեթանոսներու գաւիթը, որուն պատերը զարդարուած էին յունարէն ու լատիներէն մակագրութիւններով: Յետոյ իր աշակերտներուն ցոյց տալով ամբարհաւած և սիգածեմ փարիսեցիներն ու Սաղաւկեցիները, որոնք իրենց լայն գրապանակներով և վերարկուներուն վրայ պսպղացող երկայն ծագերով, բոլորին ուշադրութեան առարկան էին, ըսաւ. «Կը տեսնէ՞ք այս ուռած ալիքերը, որոնք մեծածխոս ծնծղաներու նման կը հնչեն, անոնց բոլորի հոգին աւելի անկենդան է քան Մեռեալ Դովի ջուրը, և պարապ Յուդայի անապատին չափ: Պառնիկները, զոհերն ու մեղաւորները պիտի կրնան օր մը մտնել փրկութեան նեղ դռնէն, բայց ո՛չ այս կեղծաւորները: Որովհետեւ զոհերը կը զոհնան նիւթականը, մարդասպանները կը սպաննեն կորնչելի մարմինը, պառնիկները կ'առնեն ապականած միսը, բայց այս կեղծաւորները կը պղծեն Աստուծոյ խօսքը և կը մեռցնեն հոգին: Ըշմարտութեան գէմ եղած այս թշնամանքը քանդուի է այն միակ հարստութեան, զոր բարութեան նայող աշխարհը դեռ ունի: Անոնց հոգին, սառուցիկ ինչպէս մորթը օձին և քարը գերեզմանին, չի կրնար առաքնալ, ոչ սիրոյ և ոչ ալ դժոխքի կրակներէն:

«Ով որ իրապէս մաքուր է, վախը չունի պղծուելու: Արտաքին ոչ մէկ բան կրնայ ապականել մարդը: Կոյանաց մաքրողը, եթէ չոր չի մտածեր, աւելի մաքուր է քան անոնք՝ որոնք ամէն օր մարմարեայ աւազաններու անուշաոտ ջուրին մէջ կը հեշտանան, մտածելով իրենց շնութիւններու և չարութիւններու մասին: Աշխարհի բոլոր օրէնքները չեն կրնար ուղղել և արդարացնել մարդը, եթէ փոխուած չէ իր հոգին: Ընչաքաղցութիւնը, առելութիւնը, վատութիւնը, հեշտասիրութիւնը, հոգիին մէջ բուսած մաղիքն են, բնութիւնէն և անասնութիւնէն մեղի ժառանգ մնացած. դժոխքին կրակներն անգամ չեն կրնար այրել զանոնք: «Որպէսզի կարենաք նմանիլ ձեր երկնաւոր Հօրը, որ իր արեւը կը ծագեցնէ

չարերուն և բարիներուն վրայ հաւատա-
րապէս և իր անձրեւը կը բաշխէ բոլոր
մարդոց անխափր, պէտք է կտրենաք ու-
րիշներուն ընկոյճն՝ ինչ որ կ'ուզէք որ
անոնք ընեն ձեզիւ Այն տակն միտոյն ձեր
ներքին անասնութիւնը, որ օրէնքի ա-
ռասաններով է լսկ կապուած, պիտի
կրնայ փոխուիլ կատարելութեան»:

Ժողովուրդը տակաւ կը խոնարէր Սա-
րականին շուրջ: Փարիսեցիներն աւ Տա-
ճարի բոլոր հոգեկատարները իրարանցումի
մէջ էին: Անոնք կը զգային իրենց զէմ
նկատուած քարերը և տակաւ կ'արթննային
իրենց թմբիւրէն: Հոն էին բոլոր դատա-
կարգերը, հողագործներ, արհեստաւոր-
ներ, վաճառականներ, մատաւարականներ,
մուրացիկներ, ինչպէս նաև Սիւրիտէն,
Եգիպտոսէն և յունական կղզիներէն եկած
աւխտաւորները, իրենց յատուկ զգեստ-
ներով:

Դպիրներէն մին, քառակուսի գլուխով
և ընկոյզի աշփերով, մօտեցաւ Սաւրա-
կանին և քթթիւով իր մէկ աչքը, հար-
ցուց. «Ըձմարիս խորայնութի մը պար-
տաւոր է տաւք վճարելու կայսեր»: Ս-
տարականը նայեցաւ անոր անշարժ բայց
լայն բացուած աշփերուն, յետոյ մտերմիկ
քմծիծաղով մը ըսաւ. «Յայց տուէք ինծի
հարկին դահկանը»: Հարց տուողը ածա-
պարանքով ցոյց տուաւ գոյն: «Արո՞ւն է
այս պատկերն ու գիրը»: «Կայսեր», ըսին
բոլորը միտքերան: «Լաւ ուրեմն, տուէք
ինչ որ կայսրին է կայսեր, և ինչ որ
Աստուծոյն է Աստուծոյ: Սակայն կ'ըսեմ
ձեզի, թէ մարդոց քրտինքին, արցուն-
քին և արիւնին գինը եղող այս մետաղէն
աւելի անարգ բան գոյութիւն չունի
Աստուծոյ արդար արեւին տակ: Չարիքի
այս գարշալի միջնորդը, որուն համար
որդին կրնայ սպաննել իր հայրը, կինը
իր ամուսինը, ծառան իր տէրը, խորհրդ-
դանիչն է նիւթին, որ ամէն օր կը սպաննէ
հողորուսը հոգիները»: Ստարականին
ձայնը կը բարձրանար Տաճարի կամար-
ներուն ներքեւ, բարձր, ազատ, թեւաւոր
և ներդաշնակ երգի մը նման: Չայնը որ
չէր հասեր հաճոյքներու գէշ գինին և
չսունէր զղջումներու խաղաղ կերկերը:
Վճիռ պարգութիւնը նայուածքին, ժպի-

տին և մտածումին, որ արշալոյս մը
ինչպէս գիտէ յաղթել գիշերային ստուեր-
ներուն, կ'ընկէ՛ք բոլոր սիրտերը: Մէկը
որ կրնար մօտենալ մեղաւորներուն, ան-
մեղի բնական այժմով և անմարս բնութեան՝
մաքաւ պարգութեամբ:

Երան և բըռ տէր է, այլևս գիւրա-
մասոյց չէ իր պաշտօնակիցներուն, ինչ-
պէս հարստացած աղքատը առատաձեռն չէ
աղքատներուն, և երբեմնի մեղաւորը բա-
րեկամ չէ ինկածներուն: Աւելցուք յայն
մնացորդը որ բաժինն է անցեալին, կը
թափէ նոյնիսկ սուրբերու հոգիին մէջ:
Սակայն ինքը մեծ ծնած էր, մառանգորդ
մարդկային և աստուածային բոլոր իրա-
ւունքներուն և շնորհներուն: Մանկու-
թիւն մը անարատ, որ պիտի չնսեմանայ,
նոյնիսկ մահուան ստուերներուն:

Այս դառնալով փարիսեցիներուն և
Օրինականներուն, որոնք իրենց թաշտուն
ծաղկեցով, յուսած կուրծքերով իրեն կը
նայէին, ըսաւ. «Եւք կը կարծէք թէ
Երկնաւոր Հայրը աւելի ներողամիտ է
Արքայամի որդիներուն նկատմամբ, քան
օտարներուն, որոնք զինքը վերջէն ճանչ-
ցան: Այդիին տիրոջ իրաւունքն է վար-
ձատրել մշակները իր սեղանին պէս և
նոյն հափով տալ թէ՛ առաւանտէ ի վեր
աշխատող մշակին և թէ՛ կէսօրէն վերջ
եկողին»:

Յետոյ ցոյց տալով Տաճարը, ըսաւ.
«Կը տեսնէ՞ք այս զեղեցիկ կառոյցը,
պիտի գոյ օրը, և հեռւ չէ ան, որ քար
քարի վրայ պիտի շինայ: Անոր հետ պիտի
կարծանի նաև մեղքի այս քաղաքը, և իր
բնակիչները մոխիրներուն ներքեւ պիտի
թաղուին, ու շնագայիքը իրարու բեր-
նէն պիտի խնն անոնց այրած սկզբները:
Չեր կայսերը, արցունքին կուլ տալով,
կիթառ պիտի նուագեն օտարներու խն-
ճոյքներուն: Համատարած շարիքը արիւ-
նով պիտի ներկէ Երուսաղէմը, ինչպէս
բուրդը ներկարարի կարասին մէջ»: Ա-
բուրդը սահմակած էին, Տաճարի փլչող
քարերէն աւելի կարծր այս խօսքերէն:
Փարիսեցիներու և Դպիրներու զէմքին
վրայ սրտմտութիւնն ու գայրոյթը տա-
կաւէն հոսող կուպրի պէս վար կը թա-
փէր:

Երբ Տաճարէն գաւրս կ'ելլէր, Փարիսեցիներն ու իրենց հետեւող ամբոխը իր առջեւը բերին անհաւատարիմ կին մը, բռնուած ամօթալի արարքի մը մէջ, և ուղեցին իր դատաստանը: Օտարականը նստեցաւ մեղքի աշդ ծաղիկին, որ իր դէմքը ամբողջով ծածկած կ'արտասուէր: Յետոյ դարձաւ քարերով և բիրերով գինսուած ամբոխին, և անոնց աշխարհն և հագինն մէջ խրելով իր այրող նայուածքը, ըսաւ. «Ձեզի ըսուած է թէ սճութեանը պէտք է մեռնի, գողը խաշուի և պոռնիկը քարկոծուի: Սակայն ես կ'ըսեմ ձեզի թէ դուք զերծ չէք անոնց յանցանքներէն, վասնզի երբ անոնք կրեն պատիժը իրենց մարմիններուն, ձեր հագինները պիտի մթաղնին: Ոչ մէկ սճիւր կը գործուի միայն մէկ մարդու միջոցաւ. անոնց կրած պատիժին օգակը կ'սխալուած է ձեր շղթայէն: Շատ յաճախ անոնք կը վճարեն ցաւագին գինը ձեր ուրախութեան: Ձեզմէ սկսած որ անմեղ կը կարծէ ինքզինքը, ան թող նետէ առաջին քարը այս կնոջ»: Ապա ծռեցաւ և սկսաւ գրել աւաղին վրայ:

Կինը կը գողար իր ամօթին մէջ բեկուած, բայց կը լսէր տակաւ հեռացող սոսնձայնները իր հալածիչներուն: Այժմ ոչ ոք կար իր շուրջը, բացի մէկէն: Առաջին անգամ ըլլալով շնացող կինը ուղեց նայիլ իր Ազատարարին, որ գլուխը կախ կը գրէր: Հովէն կը ծածանէին Օտարականին մազերուն վէտվտուն գանգաւները, և մատները՝ որ կը շարժէին լուսաւորուած գետին վրայ, երկնքին մէջ ցոլացող աստղի մը նման: Օտարականը երբ դադարեցաւ գրելէն և իր շուրջը նայեցաւ, կնոջմէն զատ ոչ ոք կար իր քովը: «Դնա, ըսաւ անոր, և ալ մի' մեղանչեր, ներուած են քու մեղքերդ: Անմեղները լոկ իրաւունք ունին դատելու, և չկայ մէկը որ մեղք հունենայ մարդերու այս աշխարհին մէջ. Աստուած միայն անմեղ է»:

ՄԱԳԻԱՆ ԱՅԻՆ

Բեթանիոյ իր ամառանոցին մէջ կ'ապրէր Փարիսեցի հարուստ Սիմոնը: Շատ էին իր բարեկամները և ինք հետաքրքիր

էր միշտ նոր մարդեր ճանչնալու: Տարածաշուքիւններ կային, թէ երբ մարդու մը շուրջ շատ խօսուէր, Սիմոն զայն իր տունը ճաշի կը հրաւիրէր: Փարիսեցին կ'ուզէր մօտէն ճանչնալ Օտարականը, որ քանի մը օրերու ընթացքին փաթորկած էր բոլոր սիրտերը, ուստի ճաշի հրաւիրեց զինքը իր աշակերտներուն հետ միասին:

Բեթանիոյ մէջ կ'ապրէր նաև Մագդաղինացի Մարիամը, յայտնի պերճազիւ մը և շատ ծանօթ Սիմոնին: Մարիամ զեղեցիկ էր, նման սկի լիճին մէջ կ'սխալուած ձերմակ ամպին: Սակայն հագին մարդոց ցիւխին վրայ նետուած վարշտակի էր նման: Իր տան սեմը միշտ ծաղիկներով էր զարդարուած, և ինք խաղաղ հպարտութեամբ կը պերճանար, իրեն բերուած սկիներուն համար:

Իր բնակարանին սենեակները ծածկուած էին ասորական գորգերով: Անկողնագործուած բարձեր և վագրի մօրթեր կը զարդարէին բազմոցները: Ոսկի խնկամաններ կը ծխային օր ու գիշեր: Աստուները յաճախ սակայն, ընկաղմանած բարձերու վրայ, հայելիին մէջ կը դիտէր իր զեղեցիկութեան առաջին անկումները և սարսափով կը խորհէր ապագային: Անողորմ ճայն մը կարծես կը պոռար իր սկանջներուն թէ պիտի ծերանար, և սարսափի քրտինքը կը սառեցնէր ճակատը:

Հրաւերէն օր մը առաջ, Սիմոնի բարեկամ Լեին խօսած էր Մագդաղինացիին, նոր մարդարէին ըլլալիք հրաւերի մասին: Մարիամ նախ չէր ուզած հետաքրքրուիլ Օտարականով, ըսելով թէ իրենց ճամբաները նայն չեն: Սակայն երբ Լեին իրեն պատմած էր մեղաւոր կնոջ պարագան և Օտարականին ներգաղթի կեցուածքը, Մարիամին մէջ շացած էր այս նոր Մարդարէն տեսնելու փափաքը: Յետոյ մէկդի հրելով նաւագարանը՝ որուն հետ կը զբօսնուէր, ըսաւ. «Ձեզ մէկը որ մեղի՝ պերճազիւներուն չափ ճանչնայ մարդերը, վաղը հրաւիրատունը պիտի երթամ աշխարհով տեսնելու այս նոր քարոզիչը»: Լեին մեկնելէն առաջ Մագդաղինացիին յանձնեց Սիմոնի կողմէ նուէր զրկուած ախպատարէ շիշ մը, նարդոսի իւղով լեցուն:

Բ.

Հրաւերին օրը, առաւանդէ սկսեալ, մեծ թաղմաւթիւն մը խոնարհած էր Սիմոնի տանը շուրջ և դրան առջև. բոլորն ալ կ'աղէին տեսնել Օտարականը: Կային հիւանդներ, հաաքքիւրներ և օտարներ: Ներսէս իրենց աստիճաններու կողքով քաղմած էին հիւրերը և բոլորը կը սպասէին Օտարականի և իր աշակերտներու ժամանումին: Սրահը ուր կը նստէին կոչնականները, երեք թեկը սենէի: Ընդունորանին ճակատը զետեղուած էր քաղմաստեղեան խոշոր աշատնակը: Սեղաններուն վրայ կային ներկուած հողէ բաժակներ և պղինձէ պնակներ: Հիւրերը աղմուկով և առանց իրարու մօտիկ ընելու, կը խօսէին Յովհաննէսի գլխամասն և Օտարականի հրաշագործութիւններուն մասին:

Կոչնականներէն մին, չիլ աչքերով և երկայն մօրուքով, օղակ օղակ խաղաղուած, կը յայտնէր թէ կան դեղեր և զօրաւոր խտեր, որոնցմով կտրելի է բժշկութիւններ ընել: Սիմոնին քովը նստած խոթողէմ ու կեռ քիթով փարիսեցին կը պնդէր թէ Օտարականը դեւերու օգնութեամբ կ'ընէր իր հրաշքները: Սրահին անկիւնը, իր քղամիգի եղբայրներուն պէս ազգոյն մէկը կտր, որ ուշագրութեամբ մօտիկ կ'ընէր ըստածները: Անիկա իր խօսքը ուղղելով բոլորին, ըստ բարձր ձայնով. «Օտարականը իրաւ հրաշքներ կը գործէ: Երկու շաբաթներ առաջ, Նային գիւղին մէջ յարութիւն առած է միամօր պատանի մը, ի ներկայութեան յաղարկուորներուն: Անիկա մարդարէ մըն է և սպասուած Մեսիան»:

Դանր լռութիւն մը յաջորդեց այս խօսքերուն:

— Սակայն Մեսիան Դաւիթի սերունդէն պիտի ըլլայ և ոչ թէ Նազարէթէն, ըստ փարիսեցիին: Միթէ Նազարէթէն կտրելի՞ է լաւ բան սպասել: Յետոյ Մեսիայէն առաջ պիտի գար եղիան:

— Եկած է եղիան, ըստ ազգոյն քղամիգով մարդը:

— Եղիան, եղիան, կրկնեցին բոլորը, իրենց բարբաքած երեակայութեան մէջ

պատկերելով հրեղէն մարդարէն, աղաւներու տարմի մը ներքև, կայծակը որ բաղին մը կը բացովաւէր, կապալաքմապետներ, հեղեղներու մէջ նետուած, ապա հրեղէն կտաքը որ կը բարձրանար տմպրէն վեր:

Յանկարծ կռնգ առաւ բոլորին երեսակայութիւնը, որովհետեւ Օտարականն ու իր աշակերտները հիւրասրահ կը մանէին: Սիմոն գիմաւորեց գիւրնք և հրաւիրեց նստելու: Բայց նայուածքները սեւաւած էին Օտարականին: Անիկա ազգոյն էր ու քաղցր, նման վղապիւր արձանի մը, ոսկի ջահով լուսաւորուած: Պաղաղ, սակայն լեցուն սքմով և վատահոլութեամբ, նման մարդու մը որ կեանքին գաղանիքը ունի: Ժպիտով կը գիտէր իր շուրջը ու իր նայուածքին մէջ անսահման գթութիւն մը կտր, որ հայած մեղքի նման կը ծորէր իր աչքերէն: Այդ նայուածքը բարեկամներ կ'որոնէր կտրեւ իր շուրջը:

Սիմոն, որ շատ հետաքրքիր էր լսելու Օտարականը, հորցուց Անոր. «Խաբրի, ե՞րբ պիտի գայ թաղաւորութիւնը՝ որու մասին կը խօսիք, և որո՞ւն պիտի պատկանի ան»:

— Անհաշուելի է ժամանակը, ըստ Օտարականը, մինք միայն մեր արարքները կրնանք հաշուել: Ժամանակը անվերջօրէն հոսող գետն է, որու եղբայրն նստած մենք մեր կեանքին պատկերները լակ կրնանք դիտել: Սակայն ամէնօրեայ և յաւիտեանութեան գացող ժամանակը ձեր մէջն է, որուն չէք ուզեր անդադաւնալ, նման այն մարդուն, որ իր արտին մէջ պահուած գտնձէն անանդեակ, ուրիշ տեղեր կ'որոնէ զայն:

«Ամէն ինչ սահմանաւոր է մեր մէջ, բացի սէրէն, որ անխղիւր ճառագայթն է երկնաւոր Հօրը, մեր հոգիներուն մէջ ծաթած: Ինչ որ կ'ուզեմ ըսել ձեզի, անիկա արդէն կայ ձեր ներսը ի քուն: Ուսուցիչը իր հաւատքն ու խանդը միայն կրնայ փոխանցել իր աշակերտներուն, բայց ոչ իր հանձարը, երաժիշտը իր արուեստը, բայց ոչ իր ականջը:

«Սուղ են իմ օրերս, սակայն անսահման է իմ սէրս բոլորիդ նկատմամբ: Որքան պիտի ուզէի որ իմ խօսքերս

վերընծիւղէին ձեր մէջ, հողին նետուած հունաերու նման, որոնց իւրաքանչիւր ոսկի հասկը իմ պատկերս պիտի վերբերէր ձեզի, իբրեւ յիշատակ ու ներկայութիւն յաւերժական: Մարդոց պէտքերը կրնան փոխուիլ ժամանակին համեմատ, բայց ոչ իղձերն ու սէրերը, որոնք յաւերժանութեան կը նային:

«Ձեր ննջած պահուն իսկ ևս ներկայ եմ ձեր մէջ, և կը քալեմ ձեր հողին երեսէն: Ես կը զգամ ձեր ցաւերը և սեռախաթ իւրենքը, և ձեր երազները իմս են: Թագաւորութիւնը որու մասին կը խօսիմ ձեր մէջէն է, լեռներու ծոցը ծածկուած լիճի նման: Ինծի հետ զգացէք միշտ ինքզինքնիդ, որովհետեւ մեծ հողներու հետ միայն մեծ պիտի կրնաք ըլլալ, և մօտ երկնքի արքայութեան»:

Քիչ յետոյ, զարմանքի բզզիւն մը լսուեցաւ. կին մը ներս կը մտնէր, կապտորակ քողի մը ներքեւ ծածկուած: Կը քալէր լուջ բայց թեթեւ, թռչելու պատրաստ շիկահաւի մը նման:

Եկողը Մագդաղինացին էր: Անիկա կանգ առաւ Օտարականին դէմ, իր վրայ հրաւիրելով բոլորի ուշադրութիւնն ու զարմանքը: Բազակներէն, աչքերէն և զգեստներէն կը ժայթքէին աներեւոյթ կայծեր, հրդեհներով դիտողները: Ծակաին վրայ պաղած կաթիլներ կային, նման ձերմակ մարմարին վրայ նստած գոլորշիին:

Երկուքը անխօս իրարու նայեցան, հինաւուրց բարեկամներու պէս: Սակայն հոն նստողները աեսան միջոցը որ գտնաք իրարմէ կը բաժնէր: Միւս կողմէ զգոցին մեծութիւնը Օտարականին, որ կրնար իր մէջ առնել ամէն ինչ, նման ովկիանոսին, որուն ծոցը թափող գետերը կը կորսնցնեն իրենց անունները:

Կինը լուռ բայց բարեխառն, որուն հողին զարկերը կուգային հեռուններէն, մօտեցաւ և օճեց Օտարականին ստիւքը նորդոսի իւղով, յետոյ սրբեց զանոնք իր մազերուն հիւսքերովը:

Լուռ էին բոլորը: Կոչնաախրոջ դէմքին վրայ կը շատնային շուքերը, ժանգոտելու մօտ եղող պղինձի նման: Փարիսեցի Սիմոնը կը զարմանար թէ Օտարականը, զոր ժողովուրդը իբրեւ մարգարէ

կ'ընդունէր, ի՞նչպէս չէր կրնար գիտնալ թէ ինչ տեսակ էզ մըն է որ իրեն կ'ընէ այս պատիւը: Անիկա ասուք էր մանաւանդ Մարիամին Օտարականի նկատմամբ ցոյց տուած հատաբարութեան և յարգանքին համար:

Բաւորին զարմանքը իր գաղաթնակէտին հասաւ, երբ Հրաւիրեալը ըսաւ կնոջ, զսպաւած բայց ճառագայթուն համակրանքով մը. «Հաւատաք փրկեց քեզի, ներուած են քու մեղքերդ»: Յետոյ գտնուելով բոլորին, որոնք քարացած էին իրենց հատաբարութեանը մէջ, ըսաւ. «Ըշմարիտ կ'ըսեմ ձեզի թէ ուր որ քարոզուի աւետարանը զոր եկած եմ առնեալու, պիտի պատմուի սիրոյ և յարգանքի այս արարքը, որովհետեւ այս կինը օճեց զիս այսօր ի նշան պատանքին, զոր մարդերը պիտի հազցնեն ինծի, փախան իմ իրենց նկատմամբ ունեցած սիրոյն: Դատաստանի օրը, այս կինը որ օճեց զիս իւղով և սիրով, պիտի կենայ իմ Հօրս տիպին առջև, որքան իր արցունքներէն: Բարեկամը չկործանեցաւ պոռնիկներու պատճառաւ, այլ մոխրացաւ, որ պէսզի կեղծաւորներու աչքերը չկարենան տեսնել օրուան լոյսը:

«Արիւն՝ սրբազորակ է չարիքը ներդաժառութեամբ: Մեզքն իսկ թանկագին է, երբ անկէ կը բղխի զգլուծի աղամանքը: Արիւն՝ միացնել է աստղի ճառագայթը համբոյրի քաղցրութեան, զեղեցկացնել ու աղատագրել մարդը, վերածելու համար գայն հրեշտակի մը, որուն մէջ երկիրն ու երկինքը հաշտուիլ կարենան: Արիւն ուրիշ բան չէ, բայց բարձրացնել մեր շուրջինները մեզի և միասին երթալ Աստուծոյ: Ով որ կը սիրէ, իրեն պիտի ներուի ամէն բան»:

Կինը իր գործը աւարտելէն վերջ, այլեւս չուղեց սպասել և արցունքոտ աչքերով դուրս ելաւ սրահէն: Սակայն իր հողին ետ կը մնար իր մարմինէն: Կանգ առաւ դրան շեմին և արածօրէն նայեցաւ սրահը լեցնող բազմութեան: Ո՛րքան կը նայէր, ա՛յնքան ամէն ինչ կը թանձրանար խաւարով: Օտարականը միայն վառուած ջահի նման կը բարձրանար բոլորին վերեւ: Յանկարծ իրեն թուեցաւ թէ Ան

ալ անյայտացաւ, լծին վրայ մայր մանկ
արեւա նման:

Սիմոն մոռացութեան առաւ համար
այս միջոգէպը, հրաւիրեցինքս բաժակ-
ները լեցուց գինիով: Սակայն լսութեամբ
ծանրորեալուած սեղանը կը թաւէր վե-
րածուած ըլլալ սերտակոններու հաւա-
քովի մը, սերկէ անցած ըլլար կարծես
մահաւան ստուերը: Լեին սը Սիմոնին
քովը նստած էր, իր պղծիկ աշքերը լայն
բանալով ի գուր խնդալ կը փորձէր:

Գ.

Յաջորդ օրն իսկ Մազդազինացիին Գու-
ղայի կնոջ հանդիպեցաւ և անոր գիրկը
խնկաւ յաւաւմասնոր, իր մօրմէն զառ-
ուած աղջնակի մը նման: «Սիրտս դա-
տարկ է և թեկըս ա՛յնքան յագնած, որ
եթէ երջանկութիւնը ինծի տային, դայն
բանելու կարողութիւնը պիտի հաւնեմայի:
Լսէ, քայս, ի՞նչ պարտիմ ընել խառ-
ված հագիս խաղաղեցնելու համար»:

«Պէտք է հետեիս Անոր՝ որ քեզի և
ինծի նմանները փնտաւելու եկած է: Ան
միայն կրնայ քեզ փրկել աշխարհի հա-
րիքէն, նման աշգեպանին՝ որ կը քաղէ
թուփին վրայ փառելու սոսմանուած խա-
ղաղը և հնձան կը առնի, բուրումաւեա
գինիի վերածելու համար դայն: Ան միայն
կրնայ սիրել քեզ նոր սիրով, տարբեր՝
ցարդ քաւ գիտցած մարդերու բոլոր սէ-
րերէն»:

«Ես ցանկութիւն ցանեցի ամենուրեք,
ըսաւ Մազդազինացին, և մարդիկ ինծի
եկան գիշեր ու ցերեկ, գանձ փնտաղ ա-
ւաղակներու նման: Երբ կ'անցնէի երաւ-
տաղէմի փողոցներէն, մարդիկ ինծի կը
նայէին նախանձով ու սիրով, որովհետեւ
ես նման էի բրինձի հատիկին որ գիտէ
չողչողալ սոսկերու գորշ բազմութեանը
մէջ: Սակայն գիտեմ ու կը զգամ այժմ
թէ գեղեցեցութիւնը ստուեր մըն է, իսկ
ցանկութիւնը փայլակը անոր, և փայլա-
կին իրաւունքն է լափել սոսոզ ստուերը:
Երէկուան խնձոյքին, Օտարականին նայ-
ուածքը խառնեց գիս և վեր հանեց ինչ
որ կը քնանար հագիս խորը: Ո՞վ իմ
մանկութեան սակի օրեր, ո՞րքան անմիդ
ու քաղցր էիք դուք»:

Գուղայի կինը բանեց Մազդազինացիի
ձեռքէն և ըսաւ. «Պէտք է մեղի հետ գաս,
տառնց ես նայելու: Սակայն անկէ առաջ
տնհրաժեշտ է այրել անցեալ սճիրներուդ
միջնորդները, բոլոր այն իրերը՝ որոնք
գինը կը կազմեն քաւ անպատուութեանդ»:

«Գիտեմ, ըսաւ Մազդազինացին, թէ
իրերը հագի ունին և կը կախարդեն մեզ
ու կը կապեն իրենց: Ունիմ շատ թանկա-
գին առարկաներ, պատմաճաններ, ման-
եակներ, ծիրանի վերարկուներ, դարդեր,
արծաններ, դեղօրներ, փղսկրէ և երե-
նոսէ արկղեր, արծաթաճիւս քողեր, սակի
և արծաթ արեխներ, սոնաքեր, հաշիւի-
ներ և լամբարներ, հաւովմէացի աղնուա-
կան մը նախանձի մղելու տաքիճան»:

«Այն բոլորը, ըսաւ Գուղայի կինը, որ
քաւ անցեալդ կը յիշեցնեն, պէտք է
սչնչանան»:

Երկու ծառաներ իրարու վրայ դիգե-
ցին ան բոլոր կաները և կրակի տաւին
գանսնք: Շուտով մեծ բազմութիւն մը
հաւաքուեցաւ խառնիկին շուրջ: Բոլորը
զարմացած իրարու կը հարցնէին այս
տարօրինակ երեսփէին պատճառը, ու կը
ցաւէին այրուող թանկագին իրերուն
համար:

Երբ ամէն ինչ այրեցաւ, երկու կիները
տառնց իրենց հաւեր նայելու, հեռացան
Բեթանիայէն: Իրիկնամաւ էր արդէն,
գիշերուան կապոյտ ամպերը կը ծածկէին
երեսաղէմի բլուրները: Հեռացողները
սակայն կը զգային թէ շուտով ծագող
արշալույսին մէջ պիտի բացվաւէին յա-
ւառնական առաւօտին վարդերը:

Սիմոնի հրաւերէն վերջ, Լեի քանիցս
սեղած էր հանդիպիլ Մազդազինացիին,
սակայն զարմանքով միշտ փակ գտած էր
անոր տան դուռը:

Գ.

Օտարականը երբ երիքով կը գանուէր,
իրեն լուր բերին թէ իր բարեկամ Պա-
գարսը ծանր հիւանդ է: «Մահացուցիչ
չէ այդ հիւանդութիւնը», ըսած էր Ան
իր շուրջիններուն, որոնք կը զարմանա-
յին իր այս անտարբերութեանը համար:
Քանի մը օրեր վերջ սակայն, ըսաւ իր
աշակերաններուն. «Մեր Ղազարոս բա-

բեկամբը ննջեց, հրթմանք արթնցնելու գինքը»:

Երբ Բեթմանիոյ մօտեցան, մեռնողին գոյգ քոյրերը՝ Մարիամ և Մարթա, լսելով Օտարականին եկան և ըսին միտքերուն. «Եթէ հոս ըլլալիր, մեր հղբայրը չէր մեռնիր»:

«Ո՞ւր գրիք զայն», ըսաւ Օտարականը յազուած: Երկու քոյրերը առաջնորդեցին գինքը ննջեցեալի գերեզմանին քով և սկսան զառնօրէն արտասուել: Օտարականը փղձկեցաւ անոնց լացէն: Յետոյ մօտեցաւ գերեզմանին և հրամայեց որ վերցնեն քարը: Կարճ աղօթքէ մը վերջ, մօտեցաւ բացուած խռոսին և բարձր ձայնով կանչեց. «Ղազարոս, կը բուէ որ ննջես, դուրս եկուր»:

Եւ բոլոր ներկաներու քարացուցիչ զարմանքին մէջ մեռեալը դուրս եկաւ, գթիլով ու զայթիլով, որովհետեւ իր ձեռքերն ու ոտքերը հրիգապատ էին և երեսը վարչամկով ծածկուած: Տժգոյն էր ան և աչքերը չաւնէին փայլ: Անպատում երազի մը մէջ խորասոյգ, ատրտամօրէն կը նայէր ամենուն: Երբ իր աչքերը տակաւ վարժուեցան լոյսին, քոյրերուն օգնութեամբ առն վերադարձաւ, առանց որոշապէս կարենալ ըմբռնելու իմաստը այս երկար քունին և իր շուրջիններու արցունքներուն:

Երբ տուն հասան, Մարիամ և Մարթա պարտաւեցին սեղանը, և յարուցեալը կերաւ իր քոյրերուն և բարեկամներուն հետ: Բոլորը լուռ էին այս անլուր իրականութեան առջև: Անոնց համար դիւրին չէր մարսել այս անակնկալը: Մարիամ կը նայէր Օտարականին և կը մտածէր մահուան պարտութեան մասին, որ սիրոյ յաղթանակն էր գերազանցապէս, ու կ'արտասուէր ուրախութենէն:

«Ինչո՞ւ կը զարմանաք, ըսաւ Օտարականը, մահուան իմաստը կեանքին մէջն է: Ամէն մարդ իր հոգիին մէջ ունի անյայտ դաղանիքը Թիեզերքին և շրթներուն վրայ անծանօթ բառը վերջի վաղորդայնին: Բուն, մութով կապուած իր աչքերով, չի կրնար տեսնել լոյսին խորհուրդը: Եթէ կ'ուզէք ըմբռնել մահուան գաղանիքը, լայն բացէք ձեր սիրտը մեծ

կեանքին, որ օրերով և տարիներով չի սահմանուիր: Որովհետեւ կեանքն ու մահը նոյն են, ինչպէս գետն ու ծովը, ամպն ու անձրեւը:

«Զեր յոյսերէն և իղձերէն անդին կայ ձեր լուռ գիտակցութիւնը, նման ձիւնին տակ ծածկուած սերմերուն, որոնք դարունը կ'երազեն: Վստահեցէք ձեր երազներուն, որովհետեւ անոնց վրայ միայն կրնայ բացուիլ յաւիտենութեան դուռը:

«Մեռնիլ ուրիշ բան չէ, բայց մերկ կենալ մահուան հովին և հալիլ արեւին մէջ: Զեր վախը մահէն աւելի է, քան մահը ինքնին: Լուսեման գետէն ըմպողը միայն կրնայ երգել, և լերան կատարը հասնողը միայն կը սկսի բարձրանալ: Երբ ձեր արունգները կ'փին հոգին, այն տանն միայն դուք կրնաք պարել հոգիին պարը: Ես եմ կեանք ու յարութիւն, ով որ ինձի կը բարձրանայ՝ իր հաւը կը թողու մահը»:

Անցնող շաբթուան ընթացքին, երկու մեծ իրադարձիւններ ցնցած էին Բեթմանիոն ու իր շրջակայքը. Ղազարոսի յարութիւնը և Մագդաղինացիի Օտարականին աշակերտելու որոշումը: Ու շատեր սկսած էին մտածել, թէ կեանքը փոխելու վրայ էր իր համբան:

Ե.

(Շարունակելի՛ 4)

